

“Només polemitzen els qui no tenen res profund a aportar”

Autor: Marc Codinas

Data de publicació: 17-04-2015

En Marc Codinas entrevista En Jordi Bilbeny

Jordi Bilbeny (Jordi Alzina i Bilbeny), investigador i escriptor català. Conegut per les seves tesis sobre la catalanitat de Cristòfor Colom, Miguel de Cervantes, La Celestina i el Llàtzer de Tormos, entre d'altres. Actualment és fundador i Cap de Recerca de l'Institut Nova Història, una fundació cultural sense ànim de lucre.

Creus realment que hi ha una nova història?

No, no. No crec que hi hagi cap nova història. El que crec és que la història és la mateixa. Els fets són els fets. El que ens arriba a nosaltres és un discurs sobre aquests fets. Un relat. I aquest relat és el que ha de ser estudiat a fons. Per això, m'agrada més dir que, més que una nova història, hi ha una nova manera d'aproximar-se a la història, de llegir-la, de valorar-la i d'interpretar-la. Al final, no en surt una nova història, sinó una història més semblant al que hauria pogut ser la història.

Què et va moure, inicialment, a investigar i refutar estudis històrics considerats com a vàlids fins al moment?

Jo volia fer una novel·la històrica sobre En Cristòfor Colom. Havia sentit dir que era català i que hi havia teories que ho defensaven. Quan em vaig posar a recopilar informació per redactar el contingut històric de la novel·la, em vaig adonar que no lligava ni quadrava re. A En Colom, tant se'l feia un analfabet com el savi dels savis i dominava la ciència nàutica i la navegació sense haver pujat mai a dalt d'una nau. Era plebeu i tenia escut d'armes i vivia a totes les corts d'Europa. Havia nascut a cent llocs diferents. No tenia cap relació amb Catalunya, però sempre el trobem envoltat de catalans i compartint les seves grans gestes a Catalunya. Quan vaig començar a llegir els seus textos, la sorpresa va ser encara més majúscula, perquè em vaig adonar que escrivia en un castellà pobre, però farcit de catalanades i catalanismes.

Primer cal llegir. Saber què ens diu la història i la bibliografia oficial sobre un tema o un personatge. A partir d'aquí, observo si hi ha buits, errors flagrant i contradiccions. Si hi ha un desdoblament del personatge o espais irreconciliables on podia haver estat. Vull dir amb això darrer que si, per exemple, trobem En Colom a Barcelona a l'abril del 1493, en el context d'una rebuda reial, amb un munt de documentació que ho confirma, En Colom no pot ser rebut pels reis a Castella, com ens diu ell mateix en una carta, o a Nàpols, com exposa un llibre del segle XVII. Davant d'això cal, doncs, la màxima cautela i interpretar els fets a partir de la contrastació de les dades i de la informació que ens ha arribat, perquè aquest cas que t'acabo d'exposar no és una anècdota en el discurs de la història, sinó el factor dominant. Llavors, si hi ha tres documents que expliquen un mateix fet amb tres perspectives irreconciliables, cal optar per descartar-ne dos o, en alguns casos, tots tres. I tornar a considerar la qüestió a base de nova informació. Aquí és on comença la veritable recerca.

Què et pot haver provocat més problemes o incidents: defensar i promoure els teus treballs de recerca, o bé el teu posicionament independentista? I quins han estat?

Hi ha una mica de tot. Al començament em deien que barrejava la història amb la política i que el que jo deia no tenia ni cap ni peus perquè era independentista. A mesura que l'independentisme anava creixent, van començar a dir que no tenia mètode o que no tenia títol universitari, barrejat de vegades també amb la crítica a la meua forma de vestir. En cap moment –i quan dic en cap vull dir en cap– hi ha hagut un debat seriós sobre les fonts, sobre les lleis de censura, sobre la maquinària censora, sobre l'estrall d'aquesta censura sobre els llibres i més particularment sobre els llibres d'història que afecten Catalunya i la descoberta d'Amèrica. Sobre aquest darrer punt, no hi ha hagut mai cap debat. La qual cosa vol dir o que els qui m'ataquen no tenen arguments per aprofundir en un tema com aquest o que els únics arguments que tenen són els atacs a la meua ideologia política o a la meua forma de vestir.

De quina manera subvenciones les teves investigacions?

Duran molts anys vaig estar subvencionant jo mateix la recerca. Treballava uns matins i unes tardes determinades i la resta de tardes i matins, els dedicava a la recerca. Les nits les aprofitava per llegir i escriure. De cop, un amic de Girona va començar a donar-me certes quantitats de diners perquè no em fos tan difícil avançar. Al cap d'uns anys vam crear una fundació que també hi va col·laborar, fins que finalment vam crear amb l'Albert Codinas, En Cesc Batlle, En Josep M. Orteu i la Pilar Montoliu l'Institut Nova Història. Aquí ja vaig començar a tenir uns ingressos dignes durant tres anys, gràcies, especialment, a la intervenció decisiva de l'Albert Codinas. Ara, la font bàsica d'ingressos prové dels adherits a aquesta fundació i de les eventuais conferències que puguin fer.

D'on extreus la majoria de fonts per donar credibilitat als teus estudis?

Les fonts històriogràfiques arriben de tot arreu: dels arxius, de biblioteques, de compres de llibres, d'internet. Un cop t'has adonat d'on hi ha el parany històric i de què podia haver esdevingut realment abans que els textos fossin insidiosament manipulats, només cal anar consultant les fonts –tota mena de fonts– i estructurant de nou allò que crec que podia haver passat. És qüestió de temps i de paciència. És com una mena d'investigació policíaca. S'ha comès un crim, però el criminal ha deixat rastres: els que no ha pogut ocultar. Però també ha deixat rastres falsos a fi de despistar-nos. Cal tenir-ho tot en compte i estirar el fil dels rastres que crec autèntics fins arribar al final.

Quines repercussions socials creus que comporta tot allò que publiquis tu i l'INH?

Ara mateix no ho sé ben bé. Sé que hi ha certa repercussió social, perquè tothom vol saber la veritat. Tots els catalans tenim molt clar que la història l'escriuen els vencedors. I en el nostre cas ha sigut efectivament així. La història l'ha escrit l'estat espanyol. No només els castellans, sinó, fonamentalment, l'estat espanyol, perquè dins d'aquest estat també hi ha hagut catalans que hi han col·laborat molt activament.

Has fet algun descobriment darrerament?

Sí, estic treballant sobre Leonardo da Vinci, que és un muntatge groller de la censura. Com amb En Colom, aquí també trobem un analfabet, fill d'una pagesa analfabeta. Viu al camp amb la seva mare, sense cap mena d'estudis coneguts, en un llogarret d'Itàlia on no hi havia ni universitat, ni estudis, ni acadèmia d'arts, ni tan sols una pobra botiguera on pogués comprar colors. De cop i volta, el pare el porta al taller d'un escultor perquè aprengui l'ofici i quan en surt, en lloc de ser un gran pintor, s'ha convertit en un enginyer militar i en un inventor de tota mena de ginyes. Sí, un pageset l'escut d'armes del qual conté les armes reials catalanes. Llavors, a partir d'aquí, de la seva immensa cultura, dels mecenes vinculats a la casa reial de Nàpols, de les muntanyes de Montserrat que apareixen en diverses de les seves obres i a

partir d'altres connexions amb catalans i Catalunya, començo a furgar i en surt un home totalment diferent.

Saps que la Comunitat de Madrid subvenciona 100.000 euros per trobar les restes òssies de Miguel de Cervantes, escriptor que tu has dit que és català?

Sí, i tant! La premsa n'anava plena. Ells llencen 100.000 euros o els que convingui per distreure's investigant el sexe dels àngels, perquè tota la història d'aquest senyor està manipulada de dalt a baix, amb el resultat consegüent que allò que diuen que és no és: és una pura fabulació, però a nosaltres no ens pot ajudar ningú. I si ens donen quatre calerons per fer recerca o organitzar un esdeveniment especial, com el cas de la 1a Universitat Nova Història, que vam fer l'estiu passat a Crespià, llavors criden i grunyen que la Generalitat ens subvenciona i que tots cobrem de la Generalitat. I és que, com ja va dir En Servent al Quixot: han perdut la noció de la realitat i creuen només que són reals les seves pròpies paranoies.

Gaudeixes de reconeixement acadèmic? Quin dels teus projectes ha estat recolzat oficialment i ha canviat la història escrita?

No gaudeixo de cap mena de reconeixement acadèmic. I si t'he de ser franc, aquest és un tema que no em preocupa en absolut. L'acadèmia ha estat segles beneint i ensenyant la història oficial manipulada. El món acadèmic forma part d'aquesta gran enganyifa còsmica, que és ensenyar una història de Catalunya pensada i reescrita pels nostres exterminadors. Jo feia una tesi doctoral. El director de la tesi, de cop, en adonar-se que he publicat un parell de llibres i que la premsa se n'ha fet ressò i han esmentat el seu nom, em truca per dir-me que canviï el contingut de la tesi i que investigui més que la censura aplicada a la història de Catalunya, la censura en general. Jo li dic que sobre la censura en general hi ha centenars d'obres i milers d'articles. I que jo vull concrecions. Al cap de poc m'envia un telegrama pel qual em comunica que el seu futur professional perilla i que abandona la direcció de la tesi. O sigui que el van pressionar i va haver de triar: o un descongut qualsevol que investiga collonades del passat o la seva feina. Va triar, és clar, la feina i a mi em va llançar per la borda. Problemes, no. Ara diuen que no tinc mètode. I que no tinc títol. Davant d'això, ara mateix, el millor reconeixement acadèmic que puc tenir és no tenir reconeixement acadèmic. Al menys puc investigar lliurement i exposar amb total llibertat els resultats dels meus estudis i recerques.

Et jubilaries mai de la teva feina?

No ho necessito. O no m'ho sembla a hores d'ara. Em veig llegint i escrivint fins al final, tot i que estaria bé, de tant en tant, poder desconnectar una mica, perquè el que sí que crea la recerca i estar al capdavant d'una institució com la nostra, amb un patronat, el web, els investigadors, els actes, la recerca, els simposis, els seminaris, les conferències, les correccions de textos, la vida pública i altres mandangues semblants, com escriure, escriure i escriure, fatiguen molt i eixuguen la ment i l'ànima.

I ja per acabar, creus que la popularitat dels teus estudis es deu a la polèmica i controvèrsia d'aquests?

Primer, no crec que siguin tan populars. A Catalunya, el que és popular és el Barça. Els meus estudis, diguem-ho així, han tingut un cert ressò social. Poc. I si se'n parla és perquè tracto temes com els d'En Colom, Cervantes, Santa Teresa, el Lazarillo, la Celestina, la desoberta d'Amèrica, que són temes universals i ja per ells mateixos prou populars. Està bé que la gent es faci ressò del que escric. Això m'alegra i m'honora, majorment perquè molta gent que s'ha interessat per aquests temes ho ha fet amb profunditat, llegint molt i, en alguns casos, arribant més lluny que molts professors i acadèmics, que encara continuen repetint la sonsònia oficial sense cap mena de rigor intel·lectual. Les polèmiques, és cert, ajuden a difondre que hi ha una controvèrsia sobre un punt determinat. Però poca cosa més. Criden l'atenció. Però, si a partir d'aquí no hi ha una curiositat diligent i un compromís de lectura o recerca, el pensament no avança i podríem arribar a creure infortunadament que la polèmica és alguna mena de coneixement. I de fet, jo crec que, tot sovint, només polemitzen els qui no tenen res profund ni d'interès a aportar.

Marc Codinas

Gener de 2015